

SZAKIRODALOM.

A kalocsai kódex. *Irta Felsmann József. Kiadja a Szent-István Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya. Budapest, 1896. Ára 60 kr.*

Felsmann Józsefnek kétségtelen érdeme, hogy a kalocsai kódex ismertetése által ismét fölhívta a szakkörök figyelmét e becses nyelvemlékre. Szorgalmasan összegyűjtötte mindazt, a mit nálunk és Németországban eddigelé a kéziratról irtak, s ily módon nagy szolgálatot tett azoknak, kik a kérdésnek még megoldatlan részeivel fognak behatóbban foglalkozni. S ennek előbb-utóbb meg kell történni, mert épen ezek a megoldatlan részek a nevezetesebbek. Az első ezek között a kézirat története. Most annyit tudunk ebben az irányban, hogy 1776-ban *Patachich Ádám* nagyváradai püspök birtokában volt, ki midőn kalocsai érseki széket elfoglalta, magával vitte s a káptalani levéltárnak adományozta, hol ma is őrzik. Hogy azonban 1776 előtt a kódex hol volt, s egyáltalán hogy miképen jutott *Patachich* birtokába, minderre nézve *Felsmann* csak föltevéseket tud egymás mellé állítani. Ezek között figyelemre méltó az, hogy *Patachich* a múlt század végén és a jelennek elején élt magyar püspökökhöz hasonlóan könyvtárának gyarapítására sokat áldozhatott, s minthogy állítólag takarékos rendes ember volt, ki pontos számadásokat vezetett kiadásairól, e kiadások jegyzékei nyújthatnának útbaigazítást. Csakhogy *Felsmann* e jegyzékeket nem találta meg Kalocsán. Főlemlíti azt is, hogy *Patachich* baráti viszonyban volt gróf *Batthyány Ignác* erdélyi püspökkel, ki az általa alapított könyvtár gazdagítása végett ügynököket utaztatott. A kutatást ez a körülmény is irányíthatná. Az a vélemény is lábra kapott, hogy a mű a *Korvina* maradványai közül való, s annak lehetőségét *Felsmann* sem tagadja egész határozottan. Hogy a kalocsai kódex eredetének tisztázása mennyire fontos és érdekes feladata a tudománynak, kitűnik, ha tartalmára csak futó pillantást is vetünk. A kézirat, mely mondhatni teljes mutatóval van ellátva, *Felsmann* összeállítása szerint 188 középkori német költeményt tartalmaz, tehát a hasonló gyűjtemények egyik legtartalmasabbika. A költe-

ményekben képviselve vannak a közép felnémet költői műfajok közül a líra, epika és didaktika. Szerzőik között ott találjuk a középkori német költészet legnevezetesebb költőit, Walther von der Vogelweidet, Konrád v. Würzburgot, Reinmar v. Zwetert, Strickert, Hartmann v. Aue-t, Heinrich Glichesaeret s másokat. A költemények közül egynehány e kéziratból van először lenyomatva, mit a *Majláth-Köffinger*-féle kiadvány tett lehetővé, mely pedig csak egy kisebb részt foglal magában. Általában véve ez a kiadvány irányozta a német tudósok figyelmét nagyobb mérvben a kéziraatra. Csakhogy még mindig nem sikerült a kódex tartalmát egészen behatóan megvizsgálni s a német ismert költészeti anyaggal szorosan összevetni. S ez volna a második nevezetes része a vizsgálódásnak. Felsmann már az által is megkönnyítette a munkát, hogy a teljes index pontos közlése és a kéziratban foglalt költemények czimeinek és lehetőleg szerzőinek pontos felsorolásával nagyjában tájékoztat a tartalomra nézve. A kódexnek értékét csakis a hasonló gyűjteményekkel való aprólékos összehasonlítás állapíthatná meg. Ez a második kérdés azonban első sorban a német filológiának házi ügye. Felsmann megkísérli a költemények irodalomtörténeti méltatását is, s bő idézeteivel az érdekes nyelvet is bemutatja. Ezen kívül egynehány paleografiai megjegyzéssel is szolgál. Dolgozatának bevezető része a kódexnek pontos külső leírását tartalmazza, melynek révén mindenki hű képet alkothat magának a különben is nehezen megközelíthető becses és érdekes emlékről.

Esztegár László.

Skizzen zu einem Führer durch das Baron Brukenthal'sche Museum von M. Csáki, Kustos Adjunkten des Museums. Hermannstadt, 1895. Jos. Drottlef. 60 kr.

E 115 lapra terjedő füzet a Brukenthal Sámuel által a múlt század végén alapított nagybecsű családi gyűjtemények mai állapotainak népszerű ismertetését tartalmazza. Már az alapító, ki 1803-ban halt meg, úgy intézkedett végrendeletében, hogy a gyűjteményeket a nagy közönségnek is hozzáférhetővé kell tenni, családjának kipusztulása után pedig minden a nagyszebeni evangélikus gimnázium birtokába menjen át. Csáki bevezetőleg érdekesen rajzolja a Brukenthal család történetét és a múzeum történetének főbb eseményeivel is megismertet, azután sorra bemutatja az egyes osztályokat: az érem és régiségtárt, a képek, rézmetszetek, gyiszöntvények és ásványok gyűjteményét, első sorban pedig a könyv-, kézirat- és oklevéltárt. Minket különösen e három utóbbi érdekel. Természetes, nem pontos katalógusról van itt szó, hanem tárczaszerű ismertetésről, mely azonban általános áttekintés szerzésére igen alkalmas.

A könyvtár 1817-ben, midőn a nyilvános használatnak átadták, 15,972 kötetet tartalmazott. Ma hozzávetőleg, — mert a pontos